

ПЕРЕВАГИ КОМУНІКАТИВНОГО ПІДХОДУ ПРИ ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ У ВНЗ

Стаття присвячена демонстрації переваг комунікативного методу, який застосовується при вивченні іноземних мов у ВИШах над традиційними методами вивчення мови. Мета комунікативного підходу – спілкування в соціальних структурах або формування комунікативної компетенції, яка включає і граматику, і соціолінгвічну, і професійну компетентність. Саме комунікативний метод спрямований на створення необхідних умов для навчальної та професійної діяльності студентів. Основними перевагами комунікативного методу навчання є органічне поєднання свідомих і підсвідомих компонентів у процесі навчання іноземної мови, тобто засвоєння правил іношомовних моделей відбувається одночасно з оволодінням їх комунікативно-мовленнєвою функцією. Суть комунікативного навчання полягає в активному використанні методологічних підходів, які б сприяли перетворенню самого процесу навчання в процес активного спілкування. Важливість комунікативного підходу при навчанні студентів полягає у тому, що від розвитку навичок іношомовного спілкування залежить не тільки результативність засвоєння учбової дисципліни, а й динаміка інтеграції в іношомовне соціальне середовище, адаптація у ньому, подолання різноманітних труднощів – емоційних, труднощів із розуміння сенсу матеріалу, спілкуванні тощо.

Ключові слова: комунікація, комунікативний метод, соціальна структура суспільства, традиційні методики навчання.

BENEFITS OF COMMUNICATIVE METHOD WHILE LEARNING FOREIGN LANGUAGES IN UNIVERSITIES

The article is devoted to demonstrating the benefits of communicative method used in the study of foreign languages in high schools over traditional methods of learning. The purpose of the communicative approach is communication in social structures, which includes grammar and professional competence. Communicative method aims to create the necessary conditions for training and professional activities of students. The main advantages of communicative teaching method are the organic combination of conscious and unconscious components in the process of learning a foreign language. The rules of foreign models occur simultaneously with the mastery of communicative speech function. Implementation of the communicative approach in the learning process of a foreign language means that the formation of foreign language skills happens through the implementation of foreign language students. The essence of communicative teaching is the active usage of methodological approaches that have contributed to making the process of learning by active communication. The importance of communicative approach in teaching students does not only impact the assimilation of educational discipline, but also the dynamics of integration in the foreign language social environment, adapting to it, overcoming various difficulties – emotional, difficulties in understanding the material. Communicative competence is a student's ability to assess the situation, given topic, task and communicative settings.

Keywords: communication, communicative method, social structure, traditional teaching methods.

ПРЕИМУЩЕСТВА КОМУНІКАТИВНОГО ПОДХОДА ПРИ ИЗУЧЕНИИ ИНОСТРАННЫХ ЯЗЫКОВ В ВУЗАХ

Статья посвящена демонстрации преимуществ коммуникативного метода, который применяется при изучении иностранных языков в вузах над традиционными методами изучения языка. Цель коммуникативного подхода – общение в социальных структурах или формирование коммуникативной компетенции, которая включает и грамматику, и социолингвистичную и профессиональную компетентность. Именно коммуникативный метод направлен на создание необходимых условий для учебной и профессиональной деятельности студентов. Основными преимуществами коммуникативного метода обучения является органическое сочетание сознательных и подсознательных компонентов в процессе обучения иностранному языку, то есть усвоение правил грамматики происходит одновременно с овладением их коммуникативно-речевой функцией. Суть коммуникативного обучения состоит в активном использовании методологических подходов, которые бы способствовали превращению самого процесса обучения в процесс активного общения. Важность коммуникативного подхода при обучении студентов заключается в том, что от развития навыков иноязычного общения зависит не только результативность усвоения учебной дисциплины, но и динамика интеграции в иноязычную социальную среду, адаптация в ней, преодоление различных трудностей – эмоциональных, трудностей понимания смысла материала, общения.

Ключевые слова: коммуникация, коммуникативный метод, социальная структура общества, традиционные методики обучения

Кожна культура має свою систему мови, за допомогою якої її носії спілкуються один з іншим. Мова – це система звукових знаків, яка виникла стихійно в людському суспільстві, яка постійно розвивається та слугує для цілей комунікації та може виразити усю сукупність знань та уявлень людини про світ.

Актуальність даного дослідження зумовлена необхідністю процесу удосконалення навчання іноземних мов, висвітлення нових досягнень в комунікативній лінгвістиці.

Мета цієї статті полягає у демонстрації переваг комунікативного методу, який застосовується при вивченні іноземних мов у ВИШах над традиційними методами вивчення мови.

Комунікація – це складний та багаторівневий процес, який може виступати в один і той же час і як процес взаємодії індивідів, і як інформаційний процес, і як відношення людей один до іншого, і як процес їх взаємовпливу друг на друга, і як процес взаємного розуміння [2, с. 328–349]. Саме розвиток комунікативних здібностей людини призводить до формування його комунікативної культури. В свою чергу, комунікативна культура включає у себе наступні компоненти – психологічні особливості людини, особливості міркування та соціальні установки (зацікавленість процесом спілкування, мотивація).

Комунікативний метод вивчення іноземної мови є ефективним у разі проведення як групових, так і індивідуальних занять зі студентами, де, у першому випадку, суб'єктами спілкування є викладач, група, студент, а у другому – викладач та студент.

Так, С. І. Пасов у своїй роботі «Комунікативний метод навчання іноземній мові» зазначає, що «навчати іноземній мові, при цьому не навчаючи спілкуванню та не створюючи на уроках умов мовленнєвого спілкування, неможливо» [3, с. 280–290].

Ефективність володіння іноземними мовами в процесі навчально-професійної діяльності у вузі у значній мірі залежить від психологічної готовності людини засвоїти та використовувати іншу мову, від вміння людини використовувати свої можливості.

Не дивлячись на велику кількість наукових робіт та методичних вказівок з використання комунікативного методу навчання іноземній мові, сучасний етап розвитку суспільства, який характеризується активізацією інтеграційних процесів висуває серйозні вимоги до адаптації та модернізації процесу комунікативного навчання студентів. Проблема вивчення та подальшого розвитку змісту комунікативного підходу до вивчення іноземних мов присвячено багато вітчизняних та зарубіжних робіт. Викладачам іноземних мов відомі особливості комунікативних підходів, розроблених не тільки в Україні, а й зарубіжними колегами багатьох країн.

Так, деякі викладачі схиляються до думки, що знання повинні добуватися студентами не у готовому вигляді, а за допомогою системи дій, у якій результат попередньої дії стає способом здійснення наступної. Така система забезпечується винесенням на перший план кінцевої загальної мети, яка в умовах навчання створюється постановкою початкової стратегічної задачі. Проблемно-комунікативна ситуація є у даному випадку стратегічним завданням, вирішення якого є можливим після виконання послідовного ряду тактичних задач.

Все більшу популярність набуває інтенсивна методика Г.А. Китайгородської, яка базується на ідеї активізації можливостей групи через активізацію можливостей особистості студента або викладача, та, навпаки, в ігровій діяльності.

На думку Г.А. Китайгородської студент, як суб'єкт учбової діяльності, характеризується рядом специфічних параметрів, які в залежності від контексту навчання можуть виступати або резервами, або бар'єрами у навчанні [1, с. 152–158].

В процесі оволодіння іноземною мовою студенти засвоюють матеріал, який показує функціонування мови в її рідному середовищі, мовну поведінку носіїв мови в різних ситуаціях спілкування та розкриває особливості поведінки, пов'язані з народними традиціями, соціальною структурою суспільства, етнічною належністю. Це здійснюється за допомогою аутентичних матеріалів (оригінальних текстів, аудіозаписів, відеофільмів), які є нормативними з точки зору мовного оформлення та містять лінгвокраїнознавчу інформацію.

Цінність комунікативного підходу полягає у можливості індивідуалізувати цілі та зміст навчання, його методи та засоби. Комунікативний метод, що ґрунтується на комунікативному підході до вивчення мов, увібривши все позитивне, що було в традиційних методах, розвивається з врахуванням сучасних вимог. В ньому поєднуються: використання рідної мови студентів для розкриття значення навчального матеріалу, сприйняття мови в процесі навчання як засобу спілкування, розвиток усного мовлення при вивченні іноземної мови, вивчення граматики в мовних моделях, що сприяють кращому засвоєнню мови.

Комунікативна компетенція – це спроможність студента вибирати й реалізовувати програми мовленнєвої поведінки залежно від здатності студента орієнтуватися в різноманітних ситуаціях, тобто вміння студента оцінювати ситуації, враховуючи тему, завдання, комунікативні установки, що виникають в учасників до й під час бесіди. Науковці, які досліджували і розвивали комунікативний метод у процесі вивчення іноземних мов, виділяють такі основні його принципи: принцип мовленнєвої спрямованості, особистої індивідуалізації, ситуативності, новизни, функціональності [4, с. 47–65].

Про спрямованість комунікативних умінь свідчить здатність студентів самостійно моделювати мовні одиниці, аналізувати тексти різних типів мовлення, вести діалог в різних ситуаціях, правильно використовувати лексику тощо. На основному етапі роботи з удосконалення комунікативних умінь є доцільними комунікативно зорієнтовані завдання, а саме комунікативний тренінг. Викладач ставить завдання або ситуативну задачу, яку студенти повинні виконувати. Наприклад, переконати клієнта скористуватись послугами саме їх фірми або змоделювати будь-яку телефонну розмову. Застосування таких видів діяльності сприяє вдосконаленню комунікативно-мовленнєвих умінь студентів. У період навчання студенти повинні систематично працювати над удосконаленням власного мовлення, ознайомлюватися з різними засобами впливу на партнера комунікації, удосконалювати практичні мовленнєві вміння й навички.

Основними перевагами комунікативного методу навчання є органічне поєднання свідомих і підсвідомих компонентів у процесі навчання іноземної мови, тобто засвоєння правил іноземних мов відбувається одночасно з оволодінням їх комунікативно-мовленнєвою функцією. Реалізація комунікативного підходу у навчальному процесі з іноземної мови означає, що формування іноземних мовленнєвих навичок і вмінь відбувається шляхом і завдяки здійсненню студентами іноземної мовленнєвої діяльності. Тобто оволодіння засобами спілкування, аудіювання, читання та письма здійснюється шляхом реалізації цих видів мовленнєвої діяльності в процесі навчання в умовах, що моделюють ситуації реального спілкування. Сучасне комунікативне викладання мови спирається на цілий ряд різних освітніх традицій, не існує єдиного узгодженого набору практик, які характеризують поточне комунікативне навчання мови.

Сучасні підходи в методиці спираються на більш ранні традиції комунікативного навчання мови й продовжують орієнтуватися певною мірою на традиційні підходи. Тому, аудиторна діяльність спрямована на розвиток комунікативної компетентності студентів на основі зв'язків розвитку граматичних навичок та здатності до спілкування. Таким чином, грамика не викладається ізольовано, але часто використовується в ході комунікативних завдань, тим самим створюючи необхідність в конкретних аспектах грамики [5, с. 79–91].

Базові стратегії навчання іноземних мов на основі комунікативного підходу це перш за все активний обмін в системі «викладач-студент». Це також контекстуалізація мовного матеріалу, який реалізується через рольові ігри та різні комунікативні типи діяльності. Дуже позитивним є ситуація, коли викладач на своїх заняттях надає студентам більш самостійності, тобто надає їм можливість «автономного навчання». Вивчаючи іноземну мову за допомогою комунікативного підходу студенти у подальшому мають можливість користуватися нею у конкретних ситуаціях, з конкретною практичною метою. Важливим є також соціальний характер навчання – адже навчання є соціальним явищем, яке залежить від взаємодії з іншими людьми. Викладачем мають також враховуватись особливості мислення студента, оскільки мова має служити засобом розвитку навичок критичного й творчого мислення. Тому слід брати до уваги індивідуальні особливості студентів. Дуже важливою є творча співпраця викладача і студентів – коли викладач розглядається як посередник, який тільки перевіряє різні альтернативи, тобто навчання відбувається через дію.

Таким чином, значна перевага комунікативного методу в тому, що процес навчання іноземних мов будується адекватно реальному процесу мовленнєвого спілкування, тобто процес навчання є моделлю процесу мовленнєвої комунікації.

Література:

1. Китайгородская Г. А. Методические основы интенсивного обучения иностранным языкам / Г. А. Китайгородская. – Издательство Московского университета, 1986.
2. Парыгин Б. Д. Социальная психология. Проблемы методологии, истории и теории / Б. Д. Парыгин. – Санкт-Петербургский гуманитарный университет. – Спб, 1999. – 592 с.
3. Пасов Є. І. Комунікативний метод навчання іншомовному спілкуванню / Є. І. Пасов. – 2-е вид. – М.: Просвещение. – 1991. – 223 с.
4. Савченко О. Уміння вчитися як ключова компетентність загальної середньої освіти / О. Савченко // Компетентісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи / За загальною редакц. О. Овчарук. – К., 2004. – С. 34–46.
5. Richards J. Communicative teaching today / J. Richards. – Cambridge, 2006. – 42 p.